

СПОСОБИ ТВОРЕННЯ ПРИЗВИЩ, ПОХІДНИХ ВІД АПЕЛЯТИВА ДІД, В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ

Прадід Ю. Ф.

доктор філологічних наук, професор
Сімферополь, Україна
orcid.org/0000-0002-5842-9227
pradid1@rambler.ru

Ключові слова: *прізвища, похідні від апелятива дід, способи творення, морфемний суфікс, словотворчий суфікс, кількісний склад, територія поширення.*

У статті досліджено способи творення прізвищ, похідних від апелятива *дід*, в українській мові. Зроблено огляд наукових праць вітчизняних мовознавців про теоретичні та прикладні аспекти дослідження українських прізвищ (див., наприклад, праці І.О. Варченка, В.О. Горпинича, Л.Т. Масенко, А.М. Поповського, Ю.Ф. Прадіда, М.Л. Худаша, П.П. Чучки та ін.), їх лексикографічне опрацювання як загалом (В.М. Демченко і І.П. Лопушинський, А.М. Зосимов, Ю.К. Редько та ін.), так і окремих регіонів України зокрема (Г.Л. Аркушин, В.О. Горпинич, ЮМ. Новикова, П. П. Чучка та ін.).

Побіжний огляд наукових розвідок українських учених дав підстави резюмувати, що прізвища, похідні від апелятива дід, як, власне, і прізвища мікрогрупи «Дід» у цілому, зовсім не досліджувалася, навіть принагідно, у зв'язку з вивченням інших проблем.

Мета пропонованої статті – дослідити місце прізвищ, похідних від апелятива дід, у системі прізвищ, поширених на теренах України, описати способи їх творення, вирізнити афікси, за допомогою яких утворилися прізвища цієї мікрогрупи.

Досягнення цієї мети передбачає розв'язання таких завдань: 1) виокремити мікрогрупу прізвищ, похідні від апелятива дід, із системи прізвищ, поширених на території України; 2) проаналізувати способи творення таких прізвищ.

Із системи прізвищ, поширених на теренах України, виокремлено мікрогрупу прізвищ, похідних від апелятива дід, яка налічує 71 прізвище, носіями яких є 40 721 мешканець України. Матеріалом для дослідження послужили прізвища, дібрані зі словників українських прізвищ, матеріалів сайту «Рідні», на якому зафіксовано 876 тис. прізвищ жителів України.

Аналіз фактичного матеріалу дав підстави стверджувати, що основним способом творення прізвищ, похідних від апелятива дід, є суфіксальний: Дід-енк-о, Дід-евич, Дід-ицьк-а та ін. (усього 33 прізвища). Рідше використано способи: 1) префіксальний: *Пра-дід* (1 прізвище); 2) префіксально-суфіксальний: *Пра-дід-енк-о, Пра-дід-ов, Про-дід-енк-о* (3 прізвища); 3) флексійний: *Дід-о* (1 прізвище); 4) безафіксний: *Дід* (1 прізвище); 5) основоскладання: *Біл-о-дід, Лух-о-дід, Мол-о-дід, Чорн-о-дід, Бел-о-дід, Дід-о-вод* (6 прізвищ); 6) основоскладання + суфікс: *Біл-о-дід-ов, Дід-о-вод-юк, Чорн-о-дід-енк-о* та ін. (усього 15 прізвищ); 7) подвійного прізвища: *Дід-енк-о-Браславська, Пра-дід-Садовський, Іванова-Дід-ич* та ін. (усього 10 прізвищ).

METHODS OF THE FORMATION OF SURNAMES DERIVED FROM THE APPELLATIVE ДІД (GRANDFATHER) IN THE UKRAINIAN LANGUAGE

Pradid Yu. F.

Doctor of Philological Sciences, Professor

Simferopol, Ukraine

orcid.org/0000-0002-5842-9227

pradid1@rambler.ru

Key words: surnames derived from the appellation *did* (grandfather), ways of creation, morpheme suffix, word-formation suffix, quantitative composition, distribution area.

The article examines the ways of creating surnames derived from the appellation *did* (grandfather) in the Ukrainian language. An overview of the scientific works of domestic linguists on the theoretical and applied aspects of the study of Ukrainian surnames has been made (see, for example, the works of I.O. Varchenko, V.O. Horpynych, L.T. Masenko, A.M. Popovsky, Yu.F. Pradid, M.L. Hudash, P.P. Chuchka, etc.), the processing of dictionaries as a whole (V.M. Demchenko, I.P. Lopushynsky, A.M. Zosimov, Yu.K. Redko, etc.), as well as individual regions of Ukraine in particular (G.L. Arkushyn, V.O. Horpynych, Yu.M. Novikova, P.P. Chuchka, etc.)

A cursory review of the scientific investigations of Ukrainian scientists gives reason to summarize that the surnames derived from the appellation *did* (grandfather), as well as the surnames of the “Дід (grandfather)” microgroup as a whole, were not studied at all, even casually, in connection with the study of other problems.

The purpose of the proposed article is to investigate the place of surnames derived from the appellation *did* (grandfather) in the system of surnames widespread in Ukraine, to describe the methods of their creation, to distinguish the affixes with the help of which the surnames of this microgroup were formed. Achievement of this goal involves solving the following tasks: 1) to single out a microgroup of surnames derived from the appellation *did* (grandfather) from the system of surnames common on the territory of Ukraine; 2) to analyze the ways of creating such surnames.

From the system of surnames common on the territory of Ukraine, a microgroup of surnames derived from the appellation *did* (grandfather) was singled out, which includes 71 surnames, that have 40,721 residents of Ukraine. The material for the research includes surnames selected from dictionaries of Ukrainian surnames, information of the web-site «Рідні» («Relatives») (<https://ridni.org/karta/>) which records 876 000 surnames of residents of Ukraine.

The analysis of the factual material gave reasons to claim that the main way of creating surnames derived from the appellation *did* (grandfather) is the suffixation: *Дід-єнк-о*, *Дід-євич*, *Дід-ицьк-а*, etc. (a total of 33 surnames). The following methods are used less frequently: 1) prefixed: *Пра-дід* (1 surname); 2) prefix-suffix: *Пра-дід-єнк-о*, *Пра-дід-єв*, *Про-дід-єнк-о* (3 surnames); 3) inflectional: *Дід-о* (1 surname); 4) unaffixed: *Дід* (1 surname); 5) composition: *Біл-о-дід*, *Лих-о-дід*, *Мол-о-дід*, *Чорн-о-дід*, *Бєл-о-дід*, *Дід-о-вод* (6 surnames); 6) composition+suffix: *Біл-о-дід-єв*, *Дід-о-вод-юк*, *Чорн-о-дід-єнк-о*, etc. (15 surnames); 7) double surname: *Дід-єнк-о-Браславська*, *Пра-дід-Садовський*, *Іванова-Дід-ич*, etc. (10 surnames).

Постановка проблеми. Побіжний огляд наукових розвідок українських учених дає підстави резюмувати, що прізвища, похідні від апелятива *дід*, як, власне, і прізвища мікрогрупи мікрогрупи «Дід» в цілому, зовсім не досліджувалася, навіть принагідно, у зв'язку з вивченням інших проблем. Як свідчить фактичний матеріал, дібраний зі словників україн-

ських прізвищ, матеріалів сайту «Рідні», на якому зафіксовано 876 тис. прізвищ мешканців України¹, ця мікрогрупа є малочисельною і об'єднує лише 71 прізвище, носіями яких є всього 40 721 особа.

Треба зазначити, що українські мовознавці зробили вагомий внесок в опрацювання

¹ <https://ridni.org/>

теоретичних і практичних проблем вивчення прізвищ, поширених на теренах України. Достатньо згадати монографії Ю.К. Редька, В.О. Горпинича та І.А. Корнієнко, у яких описані загальні проблеми дослідження прізвищ [1; 2], монографію А.М. Поповського, присвячену вивченню окремих мікросистем українських прізвищ [3]. Заслужують на увагу ґрунтовні статті І.О. Варченка, В.О. Горпинича, у яких автори аналізують основні принципи дослідження сучасних українських прізвищ [4; 5], Ю.Ф. Прадіда – про патронімічні прізвища, утворені від українських варіантів християнських імен [6] та ін.

Помітним є доробок українських учених у галузі лексикографічного опрацювання українських прізвищ взагалі (В.М. Демченко та І.П. Лопушинський, А.М. Зосимов, Ю.К. Редько та ін.) й окремих регіонів України зокрема (Г.Л. Аркушин, В.О. Горпинич, Ю.М. Новикова, П.П. Чучка та ін.).

Цінним довідковим виданням вкрай необхідним науковцям, аспірантам, студентам, усім, хто цікавиться проблемами ономастики взагалі й антропоніміки зокрема, є бібліографічний покажчик з української ономастики, укладений С.О. Вербичем, І.В. Єфименко, І.М. Железняк [7].

Мета пропонованої статті – дослідити місце мікрогрупи прізвищ, похідних від апелятива *did*, у системі прізвищ, поширених на теренах України, описати способи їх творення, вирізнити афікси, за допомогою яких утворилися прізвища цієї мікрогрупи.

Досягнення цієї мети передбачає розв'язання таких завдань: 1) виокремити мікрогрупу прізвищ, похідних від апелятива *did*, із системи прізвищ, поширених на території України; 2) проаналізувати способи творення таких прізвищ; 3) вирізнити афікси, за допомогою яких утворилися прізвища цієї мікрогрупи.

Методи і методика дослідження. Як основний у статті використано описовий метод і його основні прийоми: інвентаризація та систематизація мовного матеріалу в синхронії. Теоретико-методологічним підґрунтям розвідки слугували праці українських мовознавців, у яких досліджуються прізвища мешканців України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Апелятив *did* послугував основою для творення прізвищ, похідних від цього апелятива, що входять до мікрогрупи прізвищ «Дід». «Словник української мови» подає таке тлумачення слова *did*: *Дід*, а, чол. Батьків або материн батько².

Розглянемо способи творення прізвищ від цього апелятива.

Малочисельним у мікрогрупі прізвищ, похідних від цього апелятива, є прізвище *Дід*, утворене

безафіксним способом. Носіями цього прізвища в Україні є всього 8 осіб і всі вони мешкають на Дніпропетровщині. За поширенням це прізвище займає 235 877 місце в загальному списку мешканців України³.

Найбільше прізвищ від цього апелятива утворені суфіксальним способом за допомогою таких словотворчих суфіксів⁴:

– *-ов*: *Дідова*⁵, носіями якого в Україні є 84 особи, з них 15 осіб мешкає на Донеччині, 9 – на Вінниччині, 7 – на Херсонщині, 6 – на Дніпропетровщині, по 5 – на Одещині, Хмельниччині, у м. Києві та в Криму, 27 – в інших регіонах України. За поширенням це прізвище займає 51 343 місце в загальному списку мешканців України⁶; *Дід-ов*, носіями якого в Україні є 60 осіб, із них 13 осіб мешкає на Донеччині, по 5 – на Дніпропетровщині та в Криму, по 4 – на Вінниччині, Херсонщині та Хмельниччині, по 3 – на Волині, Одещині та Харківщині, 16 – в інших регіонах України. За поширенням це прізвище займає 67 298 місце в загальному списку мешканців України⁷;

– *-ицьк-*: *Дід-ицьк-а*⁸, носіями якого в Україні є 56 осіб, із них 27 осіб мешкає на Волині, 10 – на Тернопільщині, по 3 – у м. Києві та в Криму, 13 – в інших регіонах України. За поширенням це

³ <https://ridni.org/karta/%D0%B4%D1%96%D0%B4>

⁴ Слід розрізняти суфікс як морфему і словотворчий суфікс. Морфемний суфікс – це мінімальна значуща частина слова, словотворчий суфікс – значуща частина слова, яка служить для творення нових слів. Словотворчий суфікс в одному випадку може дорівнювати морфемному суфіксу, в іншому – поєднувати дві і більше мінімальні значущі частини слова: *Дід-ик*, *Дід-ух* і под. та *Дід-енок* (*Дід-ен-ок*), *Дід-овськ-ий* (*Дід-ов-ськ-ий*) і под. (дет. про морфемний і словотворчий суфікси див.: [8]).

⁵ 1. Прізвище *Дідова* утворене від прізвища *Дідов*, що, у свою чергу, утворене за допомогою російського суфікса *-ов-* від українського апелятива *did*, якого немає в російській мові. В українській мові відповідником російського суфікса *-ов* виступає суфікс *-ів*. Правда, з приводу походження прізвищ на *-ов*, *-ев(-ев)* є й інша думка. «Прізвища на *-ов* (Михайлов, Петров, Романов) та *-ев (-ев)* (Андрєв) – це ті самі присвійні прикметники, що й Михайлів, Петрів, Романів, Андріїв, але в них збереглося етимологічне *-о-*, *-е-* також у формі називного відмінка. Зона поширення цих форм – уся українська територія, що входила до складу Російської імперії, а також Закарпаття. Причинами збереження *-о-*, *-е-* треба вважати, по-перше, традиційне вживання саме такої форми прізвищ з давніх-давен, по-друге, те, що метрики та особові документи виписувались російською мовою. Тому немає підстав вважати прізвища на *-ов*, *-ев* виключно російськими. Це спільний тип прізвищ, поширений і серед інших слов'ян, наприклад, болгар та македонців» [9].

2. Слід погодитися з В. О. Горпиничем, який вважає жіночі відповідники до чоловічих прізвищ прикметникової форми окремими прізвищевими лексемами, а не словоформами⁷ [5 : 22], бо й з юридичного боку подібні прізвища кваліфікуються як самостійні.

⁶ <https://ridni.org/karta/%D0%B4%D1%96%D0%B4%D0%BE%D0%B2%D0%B0>

⁷ <https://ridni.org/karta/%D0%B4%D1%96%D0%B4%D1%96%D0%B2>

⁸ Прізвище *Дідицька* утворене від прізвища *Дідицький* (дет. про це див. другу позицію посилання № 5).

² <http://sum.in.ua/s/did>

прізвище займає 67 298 місце в загальному списку мешканців України⁹; Дід-ицьк-ий, носіями якого в Україні є 50 осіб, із них 18 осіб мешкає на Волині, 6 – на Тернопільщині, 5 – у м. Львові, 4 – на Івано-Франківщині, 3 – у м. Києві, 14 – в інших регіонах України. За поширенням це прізвище займає 76 202 місце в загальному списку мешканців України¹⁰;

– овськ-: Дід-овськ-а¹¹, носіями якого в Україні є 51 особа, з них 16 осіб мешкає на Львівщині, по 8 – на Житомирщині та Чернігівщині, 5 – на Миколаївщині, 4 – у м. Києві, 3 – у м. Ужгороді, 2 – у м. Хмельницькому, по 1 – на Вінниччині, Волині, Полтавщині, Тернопільщині та в м. Хмельницькому. За поширенням це прізвище займає 76 144 місце в загальному списку мешканців України¹²; Дід-овськ-ий, носіями якого в Україні є 38 осіб, із них 16 осіб мешкає на Львівщині, 8 – на Чернігівщині, по 4 – на Житомирщині та Миколаївщині, 3 – у м. Києві, по 1 – на Волині, у м. Одесі та Хмельницькому. За поширенням це прізвище займає 92 824 місце в загальному списку мешканців України¹³;

– илівськ-: Дід-илівськ-а¹⁴, носіями якого в Україні є 20 осіб, із них 18 осіб мешкає на Тернопільщині, по 1 – на Львівщині та в м. Києві. За поширенням це прізвище займає 140 331 місце в загальному списку мешканців України¹⁵; Дід-илівськ-ий, носіями якого в Україні є 19 осіб, із них 16 осіб мешкає на Тернопільщині, 2 – у м. Києві, 1 – на Львівщині. За поширенням це прізвище займає 146 920 місце в загальному списку мешканців України¹⁶;

– ин-: Дід-ин-а, носіями якого в Україні є 15 осіб, із них 14 осіб мешкає на Львівщині, 1 – у м. Луцьку. За поширенням це прізвище займає 170 839 місце в загальному списку меш-

канців України¹⁷; Дід-ин, носіями якого в Україні є лише 2 особи, які мешкають у м. Львові. За поширенням це прізвище займає 486 032 місце в загальному списку мешканців України¹⁸;

– иловськ-: Дід-иловськ-ий¹⁹, носіями якого в Україні є 3 особи, які мешкають на Луганщині. За поширенням це прізвище займає 444 526 місце в загальному списку мешканців України²⁰; Дід-иловськ-а²¹, носіями якого в Україні є 2 особи, які мешкають на Луганщині. За поширенням це прізвище займає 486 031 місце в загальному списку мешканців України²²;

– енк-: Дід-енк-о, носіями якого в Україні є 19 123 особи, які мешкають в усіх регіонах України, але найбільше носіїв такого прізвища на Харківщині (1612) та в м. Києві (1548). Понад 1000 носіїв цього прізвища мешкає на Дніпропетровщині, Запоріжжі, Київщині та Одещині, понад 500 – на Вінниччині, Кіровоградщині, Луганщині, Миколаївщині, Полтавщині, Сумщині, Черкащині, Чернігівщині та в Криму, менше 500 – в інших регіонах України. За поширенням це прізвище займає 110 місце в загальному списку мешканців України²³;

– ук-: Дід-ук, носіями якого в Україні є 7079 осіб, які мешкають в усіх регіонах України, але найбільше носіїв такого прізвища на Львівщині (817), понад 400 – на Вінниччині, Тернопільщині, Хмельниччині та в м. Києві, понад 300 – на Дніпропетровщині, Запоріжжі, Івано-Франківщині, Київщині та Одещині, менше 300 – в інших регіонах України. За поширенням це прізвище займає 452 місце в загальному списку мешканців України²⁴;

– ух-: Дід-ух, носіями якого в Україні є 4 588 осіб, які мешкають в усіх регіонах України, але найбільше носіїв такого прізвища на Львівщині (1106), понад 400 – на Волині, понад 300 – Вінниччині, Івано-Франківщині, Рівненщині та Тернопільщині, менше 300 – в інших регіонах України. За поширенням

⁹ <https://ridni.org/karta/%D0%B4%D1%96%D0%B4%D0%B8%D1%86%D1%8C%D0%BA%D0%B0>

¹⁰ <https://ridni.org/karta/%D0%B4%D1%96%D0%B4%D0%B8%D1%86%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9>

¹¹ Прізвище *Дідовська* утворене від прізвища *Дідовський* (дет. про це див. другу позицію посилання № 5), яке, у свою чергу, утворене від українського апелятива *дід* за допомогою суфікса *-овськ-*, який більшою мірою властивий польській і російській мовам, бо в українській мові його відповідником, як правило, виступає суфікс *-івськ-*.

¹² <https://ridni.org/karta/%D0%B4%D1%96%D0%B4%D0%BE%D0%B2%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0>

¹³ <https://ridni.org/karta/%D0%B4%D1%96%D0%B4%D0%BE%D0%B2%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9>

¹⁴ Прізвище *Дідилівська* утворене від прізвища *Дідилівський* (дет. про це див. другу позицію посилання № 5).

¹⁵ <https://ridni.org/karta/%D0%B4%D1%96%D0%B4%D0%B8%D0%BB%D1%96%D0%B2%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0>

¹⁶ <https://ridni.org/karta/%D0%B4%D1%96%D0%B4%D0%B8%D0%BB%D1%96%D0%B2%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9>

¹⁷ <https://ridni.org/karta/%D0%B4%D1%96%D0%B4%D0%B8%D0%BD%D0%B0>

¹⁸ <https://ridni.org/karta/%D0%B4%D1%96%D0%B4%D0%B8%D0%BD>

¹⁹ Прізвище *Дідиловський* утворене від українського апелятива *дід* за допомогою суфікса *-иловськ-*, який більшою мірою властивий польській і російській мовам, бо в українській мові його відповідником, як правило, виступає суфікс *-илівськ-*.

²⁰ <https://ridni.org/karta/%D0%B4%D1%96%D0%B4%D0%B8%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9>

²¹ Прізвище *Дідиловська* утворене від прізвища *Дідиловський* (дет. про це див. другу позицію посилання № 5).

²² <https://ridni.org/karta/%D0%B4%D1%96%D0%B4%D0%B8%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0>

²³ <https://ridni.org/karta/%D0%B4%D1%96%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE>

²⁴ <https://ridni.org/karta/%D0%B4%D1%96%D0%B4%D0%B8%D0%BA>

це прізвище займає 817 місце в загальному списку мешканців України²⁵;

– *ур*: *Дід-ур*, носіями якого в Україні є 1 503 особи, які мешкають майже в усіх регіонах України, але найбільше носіїв такого прізвища на Одещині (174), Вінниччині (152) та Хмельниччині (117), менше 100 – в інших регіонах України. За поширенням це прізвище займає 3 169 місце в загальному списку мешканців України²⁶;

– *ич*: *Дід-ич*, носіями якого в Україні є 1007 особи, які мешкають майже в усіх регіонах України, але найбільше носіїв такого прізвища на Івано-Франківщині (165), Львівщині (150), Тернопільщині (137) та Закарпатті (124), менше 100 – в інших регіонах України. За поширенням це прізвище займає 4916 місце в загальному списку мешканців України²⁷;

– *ук*: *Дід-ук*, носіями якого в Україні є 784 особи, які мешкають майже в усіх регіонах України, але найбільше осіб мешкає на Вінниччині (132), Київщині (94), Хмельниччині (80), Одещині (78), у м. Києві (67) та на Тернопільщині (59), менше 50 – в інших регіонах України. За поширенням це прізвище займає 6 333 місце в загальному списку мешканців України²⁸;

– *овець*: *Дід-овець*, носіями якого в Україні є 729 осіб, які мешкають майже в усіх регіонах України, але найбільше носіїв такого прізвища на Чернігівщині (201), у м. Києві (113), на Рівненщині (106), на Житомирщині (55), менше 50 – в інших регіонах України. За поширенням це прізвище займає 6 800 місце в загальному списку мешканців України²⁹;

– *ович*: *Дід-ович*, носіями якого в Україні є 565 осіб, які мешкають майже в усіх регіонах України, з них 79 осіб мешкає на Івано-Франківщині, 72 – на Дніпропетровщині, 50 – на Донеччині, 41 – на Запоріжжі, 32 – у м. Києві, 25 – на Волині, 267 – в інших регіонах України. За поширенням це прізвище займає 8 810 місце в загальному списку мешканців України³⁰;

– *ок*: *Дід-ок*, носіями якого в Україні є 554 особи, які мешкають майже в усіх регіонах України, із них 102 особи мешкає на Київщині, 72 – на Запоріжжі, 65 – на Чернігівщині, 63 – у м. Києві, 31 – на Дніпропетровщині, 29 – на Житомирщині,

28 – на Рівненщині, 25 – на Хмельниччині, 164 – в інших регіонах України. За поширенням це прізвище займає 8 947 місце в загальному списку мешканців України³¹.

– *ус*: *Дід-ус*, носіями якого в Україні є 473 особи, які мешкають у більшості регіонів України, із них 262 особи мешкають на Житомирщині, 43 – у Криму, 40 – на Харківщині, 29 – у м. Києві, 56 – в інших регіонах України. За поширенням це прізвище займає 10 467 місце в загальному списку мешканців України³²;

– *усь*: *Дід-усь*, носіями якого в Україні є 326 осіб, які мешкають у більшості регіонів України, з них 83 особи мешкають на Київщині, 71 – на Львівщині, 32 – у м. Києві, 26 – на Хмельниччині, 23 – на Запоріжжі, 22 – на Донеччині, 10 – на Миколаївщині, по 9 – на Луганщині та Херсонщині, 8 – на Житомирщині, 7 – на Харківщині, 26 – в інших регіонах України. За поширенням це прізвище займає 15 075 місце в загальному списку мешканців України³³;

– *ун*: *Дід-ун*, носіями якого в Україні є 237 осіб, які мешкають у більшості регіонів України, з них 141 особа мешкає на Львівщині, 23 – на Волині, 15 – на Закарпатті, 14 – на Вінниччині, 7 – у м. Києві, 27 – в інших регіонах України. За поширенням це прізвище займає 20 491 місце в загальному списку мешканців України³⁴;

– *евич*: *Дід-евич*, носіями якого в Україні є 122 особи, з них 37 осіб мешкає на Донеччині, 18 – на Дніпропетровщині, по 9 – на Запоріжжі та Чернігівщині, 7 – у м. Києві, по 5 – на Івано-Франківщині, Кіровоградщині та Львівщині, 27 – в інших регіонах України. За поширенням це прізвище займає 37 276 місце в загальному списку мешканців України³⁵;

– *овик*: *Дід-овик*, носіями якого в Україні є 86 осіб, із них 24 особи мешкають на Миколаївщині, 17 – на Вінниччині, 8 – у м. Києві, 6 – на Закарпатті, по 5 – на Волині, Одещині та в м. Хмельницькому, 16 – в інших регіонах України. За поширенням це прізвище займає 50 135 місце в загальному списку мешканців України³⁶;

– *ів*: *Дід-ів*, носіями якого в Україні є 40 осіб, із них 21 особа мешкає на Тернопільщині, 5 – на Івано-Франківщині, по 3 – на Запоріжжі, у м. Києві

²⁵ <https://ridni.org/karta/%D0%B4%D1%96%D0%B4%D1%83%D1%85>

²⁶ <https://ridni.org/karta/%D0%B4%D1%96%D0%B4%D1%83%D1%80>

²⁷ <https://ridni.org/karta/%D0%B4%D1%96%D0%B4%D0%B8%D1%87>

²⁸ <https://ridni.org/karta/%D0%B4%D1%96%D0%B4%D1%83%D0%BA>

²⁹ <https://ridni.org/karta/%D0%B4%D1%96%D0%B4%D0%BE%D0%B2%D0%B5%D1%86%D1%8C>

³⁰ <https://ridni.org/karta/%D0%B4%D1%96%D0%B4%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87>

³¹ <https://ridni.org/karta/%D0%B4%D1%96%D0%B4%D0%BE%D0%BA>

³² <https://ridni.org/karta/%D0%B4%D1%96%D0%B4%D1%83%D1%81>

³³ <https://ridni.org/karta/%D0%B4%D1%96%D0%B4%D1%83%D1%81%D1%8C>

³⁴ <https://ridni.org/karta/%D0%B4%D1%96%D0%B4%D1%83%D0%BD>

³⁵ <https://ridni.org/karta/%D0%B4%D1%96%D0%B4%D0%B5%D0%B2%D0%B8%D1%87>

³⁶ <https://ridni.org/karta/%D0%B4%D1%96%D0%B4%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BA>

та Червонограді на Львівщині, 2 – на Житомирщині, по 1 – на Миколаївщині, Рівненщині та в м. Кадіївці на Луганщині. За поширенням це прізвище займає 90 083 місце в загальному списку мешканців України³⁷;

– *-к-*: *Дід-к-о*, носіями якого в Україні є 29 осіб, із них 21 особа мешкає на Харківщині, по 3 – на Житомирщині та Полтавщині, по 1 – на Вінниччині та в м. Луганську. За поширенням це прізвище займає 110 838 місце в загальному списку мешканців України³⁸;

– *-инець*: *Дід-инець*, носіями якого в Україні є 20 осіб, із них 13 осіб мешкає в м. Києві, 5 – на Тернопільщині, по 1 – на Київщині та Сумщині. За поширенням це прізвище займає 140 332 місце в загальному списку мешканців України³⁹;

– *-ей*: *Дід-ей*, носіями якого в Україні є 18 осіб, із них 14 осіб мешкає на Полтавщині, 3 – на Львівщині, 1 – у м. Коломиї на Івано-Франківщині. За поширенням це прізвище займає 153 912 місце в загальному списку мешканців України⁴⁰;

– *-енок*: *Дід-енок*, носіями якого в Україні є лише 8 осіб, із них 5 осіб мешкає в м. Червонограді на Львівщині, по 1 – на Запоріжжі, Херсонщині та в м. Чернігові. За поширенням це прізвище займає 235 878 місце в загальному списку мешканців України⁴¹;

– *-ечк-*: *Дід-ечк-о*, носіями якого в Україні є лише 2 особи, які мешкають у м. Києві. За поширенням це прізвище займає 486 028 місце в загальному списку мешканців України⁴²;

– *-ек-*: *Дід-ек-о*, носіями якого в Україні є лише 1 особа, яка мешкає на Черкащині. За поширенням це прізвище займає 780 143 місце в загальному списку мешканців України⁴³.

Одне прізвище від апелятива *дід* утворено префіксальним способом: *Пра-дід*, носіями якого в Україні є 142 особа, із них 37 осіб мешкають на Львівщині, 20 – на – Вінниччині, 16 – на Запоріжжі, 15 – на Закарпатті, 10 – Донеччині, по 5 – на Київщині, Харківщині та в м. Сімферополі, 29 – в інших регіонах України. За поширенням це прізвище займає 32 669 місце в загальному списку

мешканців України⁴⁴, три – префіксально-суфіксальним: *Пра-дід-енк-о*, носіями якого в Україні є 41 особа, із них 24 особи мешкають на Кіровоградщині, 7 – на Одещині, 10 – в інших регіонах України. За поширенням це прізвище займає 89 163 місце в загальному списку мешканців України⁴⁵; *Про-дід-енк-о*, носіями якого в Україні є 7 осіб, із них по 2 особи мешкають на Донеччині, Львівщині та Сумщині, 1 – у м. Кривий Ріг на Дніпропетровщині. За поширенням це прізвище займає 256 376 місце в загальному списку мешканців України⁴⁶; *Пра-дід-ов-а*, носіями якого в Україні є 1 особа, яка мешкає на Закарпатті. За поширенням це прізвище займає 597 748 місце в загальному списку мешканців України⁴⁷.

Два прізвища від апелятива *дід* утворені флексійним способом: *Дід-о*, носіями якого в Україні є 72 особи, із них 60 осіб мешкає на Закарпатті, 12 – в інших регіонах України. За поширенням це прізвище займає лише 58 254 місце в загальному списку мешканців України⁴⁸; *Дід-а*, носіями якого в Україні є 55 осіб, із них 14 осіб мешкає в м. Львові, 13 – у Криму, по 5 – на Одещині та в м. Харкові, 4 – у м. Рівному, по 3 – на Луганщині та в м. Івано-Франківську, по 1 – на Вінниччині, Волині, Тернопільщині та в м. Слов'янську на Донеччині. За поширенням це прізвище займає лише 71 401 місце в загальному списку мешканців України⁴⁹.

Шість прізвищ утворено способом основоукладання: *білий* + *дід* = *Біл-о-дід*, *Бел-о-дід*⁵⁰; *лихий* + *дід* = *Лих-о-дід*; *молодий* + *дід* = *Мол-о-дід*. *чорний* + *дід* = *Чорн-о-дід*, *дід* + *водити* = *Дід-о-вод*. Носіями прізвища *Білодід* в Україні є 1275 особа, із них 192 особи мешкають на Сумщині, по 159 осіб – на Харківщині та в м. Києві, 125 осіб на Чернігівщині, 109 осіб на Вінниччині, менше 100 – в інших регіонах України. За поширенням це прізвище займає 3809 місце в загальному списку мешканців України⁵¹; *Лих-о-дід*, носіями якого в Україні є 864 особи, з них 280 осіб мешкає на Запоріжжі, 103 – на Кіровоградщині, 84 – на Полтавщині, 51 – на Черкащині, менше 50 – в інших регіонах України. За поширенням

³⁷ <https://ridni.org/karta/%D0%B4%D1%96%D0%B4%D1%96%D0%B2>

³⁸ <https://ridni.org/karta/%D0%B4%D1%96%D0%B4%D0%BA%D0%BE>

³⁹ <https://ridni.org/karta/%D0%B4%D1%96%D0%B4%D0%B8%D0%BD%D0%B5%D1%86%D1%8C>

⁴⁰ <https://ridni.org/karta/%D0%B4%D1%96%D0%B4%D0%B5%D0%B9>

⁴¹ <https://ridni.org/karta/%D0%B4%D1%96%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D0%BE%D0%BA>

⁴² <https://ridni.org/karta/%D0%B4%D1%96%D0%B4%D0%B5%D1%87%D0%BA%D0%BE>

⁴³ <https://ridni.org/karta/%D0%B4%D1%96%D0%B4%D0%B5%D0%BA%D0%BE>

⁴⁴ <https://ridni.org/karta/%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B4%D1%96%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE>

⁴⁵ <https://ridni.org/karta/%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B4%D1%96%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE>

⁴⁶ <https://ridni.org/karta/%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B4%D1%96%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE>

⁴⁷ <https://ridni.org/karta/%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B4%D1%96%D0%B4%D0%BE%D0%B2%D0%B0>

⁴⁸ <https://ridni.org/karta/%D0%B4%D1%96%D0%B4%D0%BE>

⁴⁹ <https://ridni.org/karta/%D0%B4%D1%96%D0%B4%D0%B0>

⁵⁰ Очевидно, при видачі документів допущена помилка при написанні прізвища *Бел-о-дід*.

⁵¹ <https://ridni.org/karta/%D0%B1%D1%96%D0%BB%D0%BE%D0%B4%D1%96%D0%B4>

це прізвище займає лише 5740 місце в загальному списку мешканців України⁵²; *Мол-о-дід*, носіями якого в Україні є 192 особи, з них 88 осіб мешкає на Київщині, 78 – у м. Києві, 5 – на Одещині, по 4 – на Дніпропетровщині та Черкащині, по 3 – на Чернігівщині, у м. Вінниці та Запоріжжі, 2 – на Миколаївщині, по 1 – на Чернігівщині та у м. Кадіївці на Луганщині. За поширенням це прізвище займає лише 24 847 місце в загальному списку мешканців України⁵³; *Чорн-о-дід*, носіями якого в Україні є 144 особи, з них 33 особи мешкає на Черкащині, 30 – на Чернігівщині, 16 – на Київщині, 15 – у м. Києві, 12 – в інших регіонах України. За поширенням це прізвище займає лише 32 407 місце в загальному списку мешканців України⁵⁴; *Бел-о-дід*, носіями якого в Україні є 6 осіб, із них по 5 осіб мешкає на Донеччині, 1 – у м. Севастополі. За поширенням це прізвище займає лише 299 680 місце в загальному списку мешканців України⁵⁵; *Дід-о-вод*, носіями якого в Україні є 4 особи, які мешкають на Івано-Франківщині. За поширенням це прізвище займає лише 364 125 місце в загальному списку мешканців України⁵⁶.

П'ятнадцять прізвищ утворено способом основокладання за допомогою суфіксів:

– *ов-*: *Біл-о-дід-ов-а*⁵⁷, носіями якого в Україні є 22 особи, із них по 5 осіб мешкає на Луганщині та Харківщині, по 3 – на Кіровоградщині та в м. Києві, по 2 – на Дніпропетровщині, Донеччині та в м. Одесі. За поширенням це прізвище займає лише 134 550 місце в загальному списку мешканців України⁵⁸; *Лих-о-дід-ов-а*⁵⁹, носіями якого в Україні є 11 осіб, із них по 5 осіб мешкає на Луганщині та Харківщині, по 3 – на Кіровоградщині та в м. Києві, по 2 – на Дніпропетровщині, Донеччині та в м. Одесі. За поширенням це прізвище займає лише 201 436 місце в загальному списку мешканців України⁶⁰; *Біл-о-дід-ов*, носіями якого в Україні є 10 осіб, із них по 2 особи мешкають на Луганщині в м. Києві та Севастополі,

по 1 – на Кіровоградщині, у мам. Києві, по 2 – на Дніпропетровщині, Донеччині та в м. Харкові, Білгород-Дністровському на Одещині, Славутич на Чернігівщині. За поширенням це прізвище займає лише 213 779 місце в загальному списку мешканців України⁶¹; *Лих-о-дід-ов*, носіями якого в Україні є 6 осіб, із них 3 особи мешкає в м. Краснодоні на Луганщині, по 1 – у м. Донецьку, Севастополі та Феодосії. За поширенням це прізвище займає лише 279 117 місце в загальному списку мешканців України⁶²; *Бел-о-дід-ов-а*⁶³, носіями якого в Україні є 2 особи, які мешкають на Луганщині. За поширенням це прізвище займає лише 486 323 місце в загальному списку мешканців України⁶⁴; *Бел-о-дід-ов*, носіями якого в Україні є 1 особа, яка мешкає в м. Краснокутську на Луганщині. За поширенням це прізвище займає лише 486 323 місце в загальному списку мешканців України⁶⁵;

– *енк-*: *Чорн-о-дід-енк-о*, носіями якого в Україні є 8 осіб, із них 4 особи мешкає на Київщині, 2 – на Черкащині, по 1 – у м. Києві та Красноармійську на Донеччині. За поширенням це прізвище займає лише 251 116 місце в загальному списку мешканців України⁶⁶; *Біл-о-дід-енк-о*, носіями якого в Україні є 6 осіб, із них 5 осіб мешкає на Дніпропетровщині, 1 – у м. Луганську. За поширенням це прізвище займає лише 298 680 місце в загальному списку мешканців України⁶⁷; *Сір-о-дід-енк-о*, носіями якого в Україні є 4 особи, які мешкають у м. Луганську. За поширенням це прізвище займає лише 340 275 місце в загальному списку мешканців України⁶⁸; *Сив-о-дід-енк-о*, носіями якого в Україні є 3 особи, які мешкають у м. Луганську. За поширенням це прізвище займає лише 405 300 місце в загальному списку мешканців України⁶⁹;

– *юк*: *Дід-о-вод-юк*, носіями якого в Україні є 79 осіб, із них 59 осіб мешкає на Івано-

⁵² <https://ridni.org/karta/%D0%BB%D0%B8%D1%85%D0%BE%D0%B4%D1%96%D0%B4>

⁵³ <https://ridni.org/karta/%D0%BC%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B4%D1%96%D0%B4>

⁵⁴ <https://ridni.org/karta/%D1%87%D0%BE%D1%80%D0%BD%D0%BE%D0%B4%D1%96%D0%B4>

⁵⁵ <https://ridni.org/karta/%D0%B1%D1%94%D0%BB%D0%BE%D0%B4%D1%96%D0%B4>

⁵⁶ <https://ridni.org/karta/%D0%B4%D1%96%D0%B4%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D0%B4>

⁵⁷ Прізвище *Білодідова* утворене від прізвища *Білодідов* (дет. про це див. другу позицію посилання № 5).

⁵⁸ <https://ridni.org/karta/%D0%B1%D1%96%D0%BB%D0%BE%D0%B4%D1%96%D0%B4%D0%BE%D0%B2%D0%B0>

⁵⁹ Прізвище *Лиходідова* утворене від прізвища *Лиходідов* (дет. про це див. другу позицію посилання № 5).

⁶⁰ <https://ridni.org/karta/%D0%BB%D0%B8%D1%85%D0%BE%D0%B4%D1%96%D0%B4%D0%BE%D0%B2%D0%B0>

⁶¹ <https://ridni.org/karta/%D0%B1%D1%96%D0%BB%D0%BE%D0%B4%D1%96%D0%B4%D0%BE%D0%B2>

⁶² <https://ridni.org/karta/%D0%BB%D0%B8%D1%85%D0%BE%D0%B4%D1%96%D0%B4%D0%BE%D0%B2>

⁶³ Прізвище *Білодідова* утворене від прізвища *Білодідов* (дет. про це див. другу позицію посилання № 5).

⁶⁴ <https://ridni.org/karta/%D0%B1%D1%94%D0%BB%D0%BE%D0%B4%D1%96%D0%B4%D0%BE%D0%B2%D0%B0>

⁶⁵ <https://ridni.org/karta/%D0%B1%D1%94%D0%BB%D0%BE%D0%B4%D1%96%D0%B4%D0%BE%D0%B2>

⁶⁶ <https://ridni.org/karta/%D1%87%D0%BE%D1%80%D0%BD%D0%BE%D0%B4%D1%96%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE>

⁶⁷ <https://ridni.org/karta/%D0%B1%D1%96%D0%BB%D0%BE%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE>

⁶⁸ <https://ridni.org/karta/%D1%81%D1%96%D1%80%D0%BE%D0%B4%D1%96%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE>

⁶⁹ <https://ridni.org/karta/%D1%81%D0%B8%D0%B2%D0%BE%D0%B4%D1%96%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE>

Франківщині, 11 – на Запоріжжі, 4 – на Харківщині, 2 – на Миколаївщині, по 1 – на Закарпатті, Одещині, Тернопільщині. За поширенням це прізвище займає лише 53 895 місце у загальному списку мешканців України⁷⁰; *Дід-о-вид-юк*, носіями якого в Україні є 2 особи, одна з яких мешкає на Херсонщині, інша – в Криму. За поширенням це прізвище займає лише 486 043 місце у загальному списку мешканців України⁷¹; *Дід-о-вон-юк*, носіями якого в Україні є 1 особа, яка мешкає на Івано-Франківщині. За поширенням це прізвище займає лише 780 209 місце у загальному списку мешканців України⁷²;

– *ей*: *Гай-дід-ей*, носіями якого в Україні є 46 осіб, із них 19 осіб мешкає на Луганщині, 11 – на Харківщині, 6 – у м. Києві, по 3 – у м. Дніпрі та Краматорську на Донеччині, по 2 – у м. Вінниці та Дрогобичі на Львівщині. За поширенням це прізвище займає лише 81 596 місце у загальному списку мешканців України⁷³;

– *ович*: *Є-дід-ович*, носіями якого в Україні є 2 особи, які мешкають у м. Києві. За поширенням це прізвище займає лише 472 470 місце у загальному списку мешканців України⁷⁴.

Десять осіб в Україні мають подвійне прізвище, у першому з них до прізвища чоловіка приєднується прізвище дружини: *Дід-енк-о-Браславська*, носієм якого в Україні є 1 особа, яка мешкає в м. Одесі. За поширенням це прізвище займає 597 747 місце у загальному списку мешканців України⁷⁵, у другому – до прізвища дружини приєднується прізвище чоловіка: *Конопацька-Дід-ин-а*, носієм якого в Україні є 1 особа, яка мешкає в м. Львові. За поширенням це прізвище займає 717 070 місце у загальному списку мешканців України⁷⁶; *Іванова-Дід-ович*, носієм якого в Україні є 1 особа, яка мешкає в м. Чернігові. За поширенням це прізвище займає 776 405 місце у загальному списку мешканців України⁷⁷; *Прадід-Садоський*, носієм якого в Україні є 1 особа, яка мешкає у м. Києві.

За поширенням це прізвище займає 780 129 місце у загальному списку мешканців України⁷⁸. У більшості ж випадків складно встановити чи то до прізвища чоловіка приєднується прізвище дружини чи навпаки: *Пилипів-Дід-енк-о*, носієм якого в Україні є 3 особи, які мешкають на Донеччині. За поширенням це прізвище займає 422 925 місце у загальному списку мешканців України⁷⁹; *Богачик-Дід-ович*, носієм якого в Україні є 1 особа, яка мешкає в м. Івано-Франківську. За поширенням це прізвище займає 819 091 місце у загальному списку мешканців України⁸⁰; *Швець-Дід-ич*, носієм якого в Україні є 1 особа, яка мешкає на Хмельниччині. За поширенням це прізвище займає 582 259 місце у загальному списку мешканців України⁸¹; *Дід-ич-Олійник*, носієм якого в Україні є 1 особа, яка мешкає на Тернопільщині. За поширенням це прізвище займає 780 158 місце у загальному списку мешканців України⁸²; *Дід-ич-Семенчук*, носієм якого в Україні є 1 особа, яка мешкає в м. Львові. За поширенням це прізвище займає 780 159 місце у загальному списку мешканців України⁸³; *Дід-овик-Коваль*, носієм якого в Україні є 1 особа, яка мешкає на Миколаївщині. За поширенням це прізвище займає 780 208 місце у загальному списку мешканців України⁸⁴.

Висновки. Висловлені вище міркування дозволяють зробити висновки:

1. Досліджувана мікрогрупа прізвищ, похідних від апелятива *дід*, в порівнянні з іншими мікрогрупами прізвищ мікросистеми «Дід», є малочисельною і налічує всього 71 прізвище, носіями яких є 40 721 мешканців України.

2. Найпоширенішим прізвищем цієї мікрогрупи є прізвище *Діденко* (19 123 особи) (дет. про кількість носіїв прізвищ, утворених від апелятива *дід*, та їх місце в загальному списку мешканців України див. табл. 1).

⁷⁰ <https://ridni.org/karta/%D0%B4%D1%96%D0%B4%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D0%B4%D1%8E%D0%BA>

⁷¹ <https://ridni.org/karta/%D0%B4%D1%96%D0%B4%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D0%B4%D1%8E%D0%BA>

⁷² <https://ridni.org/karta/%D0%B4%D1%96%D0%B4%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D0%BD%D1%8E%D0%BA>

⁷³ <https://ridni.org/karta/%D0%B3%D0%B0%D0%B9%D0%B4%D1%96%D0%B4%D0%B5%D0%B9>

⁷⁴ <https://ridni.org/karta/%D1%94%D0%B4%D1%96%D0%B4%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87>

⁷⁵ <https://ridni.org/karta/%D0%94%D1%96%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE-%D0%91%D1%80%D0%B0%D1%81%D0%BB%D0%B0%D0%B2%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0>

⁷⁶ <https://ridni.org/karta/%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%BF%D0%B0%D1%86%D1%8C%D0%BA%D0%B0%D0%B4%D1%96%D0%B4%D0%B8%D0%BD%D0%B0>

⁷⁷ <https://ridni.org/karta/%D1%96%D0%B2%D0%B0%D0%B4%D1%96%D0%B4%D0%BE%D0%B2%D0%B0-%D0%B4%D1%96%D0%B4%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87>

⁷⁸ <https://ridni.org/karta/%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B4%D1%96%D0%B4-%D1%81%D0%B0%D0%B4%D0%BE%D0%B2%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9>

⁷⁹ <https://ridni.org/karta/%D0%BF%D0%B8%D0%BB%D0%B8%D0%BF%D1%96%D0%B2-%D0%B4%D1%96%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE>

⁸⁰ <https://ridni.org/karta/%D0%B1%D0%BE%D0%B3%D0%B0%D1%87%D0%B8%D0%BA-%D0%B4%D1%96%D0%B4%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87>

⁸¹ <https://ridni.org/karta/%D1%88%D0%B2%D0%B5%D1%86%D1%8C-%D0%B4%D1%96%D0%B4%D0%B8%D1%87>

⁸² <https://ridni.org/karta/%D0%B4%D1%96%D0%B4%D0%B8%D1%87-%D0%BE%D0%BB%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%B8%D0%BA>

⁸³ <https://ridni.org/karta/%D0%B4%D1%96%D0%B4%D0%B8%D1%87-%D1%81%D0%B5%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%87%D1%83%D0%BA>

⁸⁴ <https://ridni.org/karta/%D0%B4%D1%96%D0%B4%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BA-%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D0%BB%D1%8C>

Таблиця 1

Кількість носіїв прізвищ, утворених від апелятива *дід*, та їх місце в загальному списку мешканців України

	Прізвище	К-ть носіїв	Місце в списку
1	2	3	4
1	Дід-енк-о	19 123	110
2	Дід-ик	7 079	452
3	Дід-ух	4 588	817
4	Дід-ур	1 503	3 169
5	Біл-о-дід	1 275	3 809
6	Дід-ич	1 007	4 916
7	Лих-о-дід	864	5 740
8	Дід-ук	784	6 333
9	Дід-овець	729	6 800
10	Дід-ович	565	8 810
11	Дід-ок	554	8 947
12	Дід-ус	473	10 467
13	Дід-усь	326	15 075
14	Дід-ун	237	20 491
15	Мол-о-дід	192	24 847
16	Чорн-о-дід	144	32 407
17	Пра-дід	142	32 669
18	Дід-евич	122	37 726
19	Дід-овик	86	50 135
20	Дід-ов-а	84	51 343
21	Дід-о-вод-юк	79	53 895
22	Дід-о	72	58 254
23	Дід-ов	60	67 298
24	Дід-ицьк-а	56	70 125
25	Дід-а	55	71 401
26	Дід-овськ-а	51	76 144
27	Дід-ицьк-ий	50	76 202
28	Гай-дід-ей	46	81 596
29	Пра-дід-енк-о	41	89 163
30	Дід-ів	40	90 083
31	Дід-овськ-ий	38	92 824
32	Дід-к-о	29	110 838
33	Біл-о-дід-ов-а	22	134 550
34	Дід-илівськ-а	20	140 331
35	Дід-инець	20	140 332
36	Дід-илівськ-ий	19	146 920
37	Дід-ей	18	153 912
38	Дід-ин-а	15	170 839
39	Лих-о-дід-ов-а	11	201 436
40	Біл-о-дід-ов	10	213 779
41	Дід	8	235 877
42	Дід-енок	8	235 878
43	Чорн-о-дід-енк-о	8	251 116
44	Про-дід-енк-о	7	256 376
45	Лих-о-дід-ов	6	279 117
46	Біл-о-дід-енк-о	6	298 680
47	Бел-о-дід	6	299 680

Продовження таблиці 1

1	2	3	4
48	Сір-о-дід-енк-о	4	340 275
49	Дід-о-вод	4	364 125
50	Сив-о-дід-енк-о	3	405 300
51	Пилипів-Дід-енк-о	3	422 925
52	Дід-иловськ-ий	3	444 526
53	Є-дід-ович	2	472 470
54	Дід-ечк-о	2	486 028
55	Дід-иловськ-а	2	486 031
56	Дід-ин	2	486 032
57	Дід-о-вид-юк	2	486 043
58	Бел-о-дід-ов-а	2	486 323
59	Швець-Дід-ич	1	582 259
60	Пра-дід-Садовський	1	597 747
61	Пра-дід-ов-а	1	597 748
62	Конопацька-Дід-ин-а	1	717 070
63	Іванова-Дід-ович	1	776 405
64	Дід-енк-о-Браславська	1	780 129
65	Дід-ек-о	1	780 143
66	Дід-ич-Олійник	1	780 158
67	Дід-ич-Семенчук	1	780 159
68	Дід-овик-Коваль	1	780 208
69	Дід-о-вон-юк	1	780 209
70	Бел-о-дід-ов	1	812 820
71	Богачик-Дід-ович	1	819 091

3. Найпоширенішим способом творення прізвищ, похідних від апелятива *дід*, є суфіксальний (33 прізвища). 38 прізвищ цієї мікрогрупи утворена іншими способами, зокрема: 1) 2) префіксальним (1 прізвище), 2) префіксально-суфіксальним (3 прізвища), 3) флексійним (2 прізвища), 4) безафіксним (1 прізвище), 5) основоскладання (6 прізвищ), 6) основоскладання + суфікс (15 прізвищ), 7) подвійного прізвища (10 прізвищ) (дет. про способи творення прізвищ, похідних від апелятива *дід* див. табл. 2);

Таблиця 2

Способи творення прізвищ, похідних від апелятива *дід*

	Способи творення	К-ть
1	2	3
1	Безафіксний	1
2	Префіксальний	1
2.1	пра-	1
3	Суфіксальний	33
3.1	-ов	2
3.2	-ицьк-	2
3.3	-овськ-	2
3.4	-илівськ-	2
3.5	-ин-	2
3.6	-иловськ-	2

Продовження таблиці 2

1	2	3
3.7	-енк-	1
3.8	-ик	1
3.9	-ух	1
3.10	-ур	1
3.11	-ич	1
3.12	-ук	1
3.13	-овець	1
3.14	-ович	1
3.15	-ок	1
3.16	-ус	1
3.17	-усь	1
3.18	-ун	1
3.19	-евич	1
3.20	-овик	1
3.21	-ів	1
3.22	-к-	1
3.23	-инець	1
3.24	-ей	1
3.25	-енок	1
3.26	-ечк-	1
3.27	-ек-	1

Закінчення таблиці 2

1	2	3
4	Префіксально-суфіксальний	3
5	Флексійний	2
5.1	-о	1
5.2	-а	1
6	Основоскладання	6
7	Основоскладання + суфікс	15
7.1	-ов	6
7.2	-енк-	4
7.3	-юк	3
7.4	-ович	1
7.5	-ей	1
8	Подвійне прізвище	10
	Всього	71

3. Для творення прізвищ від апелятива *дід* використано 27 словотворчих суфіксів.

4. Потребують дослідження й інші прізвища, похідні від апелятива *мати*, назв прямих (*дітей, дідів, онуків*) і непрямих (*братів, сестер, дядьків, тіток*) кровних родичів, посвоячених (*чоловіків, дружин, сватів*) і духовно споріднених (*кумів, хрещеників*) осіб.

ЛІТЕРАТУРА

1. Редько Ю.К. Сучасні українські прізвища. Київ, 1966.
2. Горпинич В.О., Корнієнко А.І. Антропонімія Дніпровського Припоріжжя і суміжних регіонів України : монографія. Дніпропетровськ, 2006.
3. Поповський А. Дешифр про українські прізвища : монографія. Дніпро, 2020.
4. Варченко І. До основ наукового вивчення сучасних українських прізвищ. *Редько Ю.К. Довідник українських прізвищ*. Київ, 1968. С. 3–30.
5. Горпинич В. Основні принципи дослідження сучасних прізвищ України. *Українська мова*. 2009. № 4. С. 18–27.
6. Прадід Ю. Ф. Патронімічні прізвища. *Українське мовознавство: Міжвідомчий науковий збірник*. Київ, 2021. Вип. 1(51). С. 28–45.
7. Українська ономастика: Бібліографічний покажчик / Уклад.: С.О. Вербич, І.В. Єфименко, І.М. Железняк. Київ, 2013.
8. Український словотвір: Словник-довідник. URL: <https://subject.com.ua/ukrmova/derivation/index.html>
9. Українські прізвища. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D1%96_%D0%BF%D1%80%D1%96%D0%B7%D0%B2%D0%B8%D1%89%D0%B0

REFERENCES

1. Varchenko I. (1968). Do osnov naukovooho vyvchennia suchasnykh ukrainskykh prizvyshch. Redko Yu.K. Dovidnyk ukrainskykh prizvyshch. Kyiv. S. 3–30 (in Ukrainian).
2. Horpynych V.O., Korniienko A.I. (2006). Antroponimiia Dniprovskoho Pryporizhzhia i sumizhnykh rehioniv Ukrainy: monohrafiia. Dnipropetrovsk (in Ukrainian).
3. Horpynych V. (2009). Osnovni pryntsyipy doslidzhennia suchasnykh prizvyshch Ukrainy. *Ukrainska mova*. № 4. S. 18–27 (in Ukrainian).
4. Popovskiy A. (2020). Deshchytsia pro ukrainski prizvyshcha: monohrafiia. Dnipro (in Ukrainian).
5. Pradid Yu.F. (2021). Patronimichni prizvyshcha. *Ukrainske movoznavstvo: Mizhvidomchyi naukovyi zbirnyk*. Kyiv. Vyp. 1(51). S. 28–45 (in Ukrainian).
6. Redko Yu.K. (1966). Suchasni ukrainski prizvyshcha. Kyiv (in Ukrainian).

7. Ukrainska onomastyka: Bibliohrafichnyi pokazhchuk. Uklad.: S.O. Verbych, I.V. Yefymenko, I.M. Zheliezniak (2013). Kyiv (in Ukrainian).
8. Ukrainskyi slovotvir: Slovnyk-dovidnyk. URL: <https://subject.com.ua/ukrmova/derivation/index.html>
9. Ukrainski prizvyshcha. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D1%96_%D0%BF%D1%80%D1%96%D0%B7%D0%B2%D0%B8%D1%89%D0%B0